

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserter) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 3. aprila 1896.

Politiški oddelek.

Velika noč.

Minola je ostra zima in prišla je zopet mila pomlad. Cvetlice zopet lepšajo livade naše lepe domovine, mile ptice pevke pa oživljajo naše gaje. Vse se vzbuje k novemu življenju. Pa tudi človek je pomladi nekako pre-rojen, vesel je, da je prebil zimo in dočakal novo oživljenje prirode. Vse se pa veseli pomembnih velikonočnih praznikov, ki nas spominjajo zmage odrešenikove nad smrtjo.

Pred skoro devetnajstimi stoletji so bili velikonočni dogodki prerodili ves svet. Namesto zastarelega in otrpnega poganstva, je stopilo krščanstvo, ki je znova poživilo svet. Ž njim se je naredil začetek sedanji evropski izobraženosti. Krščanstvo namreč je prerodilo narode ne le v verskem oziru, temveč je prešinilo vse njih javno življenje. Nekaj časa se je še upiralo staro poganstvo, a moralo se je naposled umakniti mlademu, krepkemu krščanstvu.

V naši Avstriji je tudi marsikaj že zastarelo in se odživelo in je potrebna prenovljenja. V političnem življenju se pa baš sedaj tako prenovljenje pripravlja. Sicer stvari še niso tako dozorele, da bi mogli govoriti o dovršenih dejstvih, a pripravlja se važen prevrat. Kakor se vsi taki prevrati le počasi vrše, tako se tudi prenovljenje in poživljenje našega političnega življenja ne bode zgodilo na mah.

Krščanstvo je nekako ublažilo svet, odstranilo je ostra nasprotja mej gospodarjem in sužnjim, kajti cerkev jednako ceni vse svoje ovčice. Ravno tako se pa tudi v naši državi pripravlja nekako zjednačenje. Dosedaj so bili političnih pravic deležni le nekateri izvoljeni stanovni, po volilni reformi dobe politične pravice vsi stanovni.

Kakor so se nekaj krščanstvu ustavljali pogani, tako se tudi sedaj upirajo stare stranke političnemu pre-

novljenju. Toda pokazalo se je, da so preslabe upirati se duhu časa.

Odsek za volilno reformo je dovršil svoje delo. Sedanja predloga zares ni tako popolna kot je bila Taaffejeva, a vendar ž njo pride nekaj novega duha v naš parlament, ki ga bode z nova poživel. Stare stranke se že boje novega duha, zato je bil zavladal velik strah, ko se je bilo začelo govoriti, da se razpusti državni zbor precej po skleneni volilni reformi. Takoj so se stavile do vlade interpelacije. Če tudi je sedanjemu državnemu zboru odmenjena le kratka doba, vendar se boji, da bi se mu še ta doba ne prikrajšala. Pomenljivo je, da stranke, ki so toliko let vladale Avstrijo, imajo tako malo življenjske sile, da kar trepečejo za svoj upliv, ko je vendar volilna reforma le neznatna in je še tako daleč do pravega narodnega zastopa, do občne volilne pravice.

Vsi slutijo, da pri sedanji volilni premembi ne ostane, temveč da za sedanjo pride zopet druga, dokler se popolnoma ne pomete s sedanjimi političnimi predpraviciami. Tega preporoda avstrijskega političnega življenja moramo se posebno veseliti Slovani. Po sedanjem volilnem redu smo bili obsojeni v manjšino, če tudi smo v veliki večini v naši državi in nosimo večino državnih bremen. Volilni privilegiji niso branili samo vpliva premožnejšim stanovom, temveč bila so v naši državi tudi nekako jamstvo za nemško gospodstvo v Avstriji. Ves volilni red je bil tako preustrojen, da se zagotovi za vse bodoče čase večina Nemcem. Toda kaže se, da je duh časa močnejši, nego je pa bila moč nekdanjih zakonodajalcev in njih dela se že začenjajo rušiti.

Na videz se osnuje samo jedna nova kurija in pridene poprejšnjim, a v resnici se pa bode pretresla vsa sedanja umetno zgrajena zgradba. Sedanji zastopniki čutijo, da bode njih stališče težavno nasproti poslancem, kateri se bodo mogli sklicevati, da zastopajo narod. Ta strah najbolj dokazuje kričanje po novih jamstvih, da se ne poskusi nov napad na politične predprave privilegovanih stanov. Najhuje se boje veleposestniki, ker je njih velika volilna predpravica najmanje utemeljena. Zahte-

vajo, naj se kar njih kurija ogradi z določbo, da je za nje odpravo potreba celo tričetrtinska večina. Želja se jim ne bode izpolnila, in prej ali slej zapade njih kurija svoji osodi. Kamen, ki se je sprožil, se več ustaviti ne da. Prej nego sedanje stranke mislijo, utegnemo tudi v Avstriji dobiti popolnoma naroden zastop. To bode pa tudi zmaga Slovanov nad Nemci. Pokazal se bode pravi slovanski značaj večine naše države. Mi le želimo, da kmalu pride ta dan zmage, ki končno stre nemško prevlado v Avstriji. Bog daj, da bi kmalu praznovali to zmago, pravo slovansko Veliko noč.

Politični pregled.

Volilna pravica hlapcev. — Ne le gospodu klaniku Klunu, temveč tudi dr. Ebenhochu ne ugaja, da bi hlapci volili. „Linzer Volksblatt“, ki je glasilo tega poslanca, priporoča, naj bi se določilo, naj se prepusti deželni zborom, da sklenejo, naj li v posamičnih kronovinah volijo hlapci ali ne. Sklicuje se na to, da so razmere v raznih kronovinah različne. Seveda če bi se tak predlog vsprejel, bi hlapci nikjer ne volili, kjer imajo konservativci večino v deželnem zboru. To zopet kaže, kakšni prijatelji razširjenja volilne pravice so konservativci. To si bodo povsod posli zapomnili, kadar bodo imeli iti voliti in jim dajo primeren odgovor, ako se bodo usiljevali za kandidate. Konservativci dobro vedo, da niso priljubljeni pri narodu. Za ves upliv se imajo zahvaliti le agitaciji duhovnikov, če se pa dosti pomnoži volilcev, pa duhovski agitatorji ne bodo mogli vseh obdelati, in konservativci bi propali.

Protiliberalci dolnjeavstrijski so imeli te dni shod in izvolili neki osrednji volilni odbor za vse volitve v deželi. Shoda so se udeležili protisemitski državni in deželni poslanci. Predsednikom volilnemu odboru je voljen dr. Lueger, njega namestnikom pl. Pacher in Polzhofer, perovodjama dr. Gessmann in Steiner. Na shodu je vladala lepa sloga, samo poslanca Hauck in Dötz sta ugovarjala osnovi tacega odbora in odstopila, predno se je volitev začela. Pri bližnjih volitvah bodo torej krščanski socialisti in nemški nacionalci še jedini. Oboji vidijo, da jim to najboljše kaže, kajti liberalci še niso uničeni. Boj mej njimi se še le začne, kadar bodo liberalci toli oslabiljeni, da jim ne bodo nič škodovati mogli. V kratkem bodo volitve za deželni in državni zbor in tedaj bode liberalna stranka pač potisnjena v neznatno manjšino.

Gospod Klun in volilna reforma. — Gospod Klun ni mož, o katerem bi se moglo reči, da se trdno drži svojih nazorov. Tudi pri razpravi o volilni reformi je to pokazal. Pri občni razpravi v odseku se je bil potegnil za volilno pravico hlapcev. Toda jedva je odsek se izrekel v zmislu tedaj izražene Klunove želje, že je gospod kanonik podpisal predlog odsekov manjšine, da naj se hlapcem ne prizna volilna pravica. Gospoda grof Falkenhayn in pa štajerski poslanec Hagenhofer sta isto storila. Kaj da je gospoda kanonika nagibalo, da je izneveril se svojim prvotnim nazorom, ne vemo. Najbrž je dobil kak migljaj od katoliške stranke iz Ljubljane, da naj nikar ne glasuje za tako razširjenje volilne pravice. Gospodje pri katoliški stranki niso nič posebni prijatelji tacega razširjenja volilne pravice. Tem težja bode agitacija, čim več bode volilcev, mislijo si. Kmete imajo na svoji strani, a o hlapcih pa ne vedo, če bi se tudi dali tako lepo voditi.

Poslovenjena Koroška. — Celo v glavnem mestu „rajha“, v Berlinu, se že spominjajo naših koroških Slovencev. Dunajski nemški list „D. Volksblatt“, ki se vkljuba svojemu „krščanstvu“ rad zaganja v Slované, je objavil nedavno članek proti „poslovenjevanju“ Koroške po ministru Badeniju. Kako Badenij to počenja, nam je res povsem neznan,

menda mislijo na tisti odlok, ki priznava slovensko-katoliškemu političnemu društvu, da mora celovski okr. glavar slovenskim dopisom tudi odgovarjati slovenski. Ta članek je hudo razburil Berlinčane, ki menda mislijo, da se koroški Nemci zdaj kar živi na meh derejo. Sklicujejo se na grofa Goluchowskega, vnaneja ministra. Češ, ko Goluchowski v Berlinu išče in utrijuje nemško prijateljstvo, Badenij doma deluje proti (?) Nemcem. Da smemo verjeti imenovanemu listu, bili so Berlinčani vsled tega silno razburjeni in tamošnji listi so močno razsajali, pisoč, da pogoj avstrijsko-nemški zvezi je ta, da se v Avstriji skrbno „varuje“ nemška posest. Drznost berlinskih Prusjakov je, kakor kaže predstojajoče, priklopela do vrha. Ne vemo, kaj se ima vmešavati v naše notranje zadeve. Kakor mi puščamo Berlinčane pri miru, da počenjajo, kar jim drago, in se makari tudi postavljajo na svoje prusjaške glave; ravno tako pa odločno zavračamo njih drznost. In skrajno drzno je, če nam ti ljudje hočejo žugati zavoljo tega, da se v slovenskem kraju na slovenske dopise od uradnikov, ki se redijo s slovenskim kruhom, odgovarja slovenski! Kar se tiče one zveze med Avstrijo in Nemčijo, se lepo zahvaljujemo, da naj nosimo velike stroške te zveze in zato naj nam ptujci še — ukazujejo v čisto domačih zadevah. Saj imajo glavni dobiček od nje tako le Nemci, ki se znajo vselej delati mogočne na stroške — drugih. Celo poštenim Nemcem samim že preseda, da Prusjaki svoj nos toliko vtikajo v naše zadeve in krepko jih je okrcal zato katoliški pisatelj Ad. Trabert v „Volksblatt F. St. v. L.“ št. 34., poudarjajoč, da le Prusjaki nas potrebujejo, mi pa tudi brez njih lahko izhajamo. Oni vrli list piše: „Vsako umesanje v naše notranje zadeve, vsako ščuvanje nemško-narodnega šovinizma v naši stari državi, katere trdna podlaga je postavna enakopravnost njenih narodov, zavračujemo zdaj in vselej kot neznosno prevzetnost in sovraštvo“. Tako je prav, in le po tej poti pridemo do — miru!

Afrika in Italija. — Zadnji čas ne dohajajo nič kaj natančna poročila iz afriškega bojnega polja. Poroča se o manjših praskah in o sklepanju miru Italijanov z Abesinci. Ker pa ti preveliko vojno odškodnino zahtevajo, se najbrže mir ne bo še tako naglo sklenil. — V italijanski zbornici je bilo zaradi afriških zadev že par rezkih debat, vendar je pa slednjič vlada zmagala. Pri razpravah se je prišlo na sled, da je bivši ministerski predsednik Crispi poskril in odstranil vse akte zadevajoče afriško zadevo. Delal je samooblastno. Celo vojnega ministra ni obveščal o svojem postopanju glede Afrike. Vse nesrečne vojske in poraza v Afriki je kriv edino le Crispi. — Glede nesrečne bitke pri Adui se je izjavil neki general, da so bili vsi proti bitki, le poveljnik Baratieri jo je hotel imeti, je torej edino le ta kriv velikega poraza pri Adui. Pravica zasleduje oba, ki sta se toli pregrešila. — Po nekih poročilih je zbral Menelik, kralj abesinski, novo vojsko 50.000 mož. Baldissera je prosil italijansko vlado za podkrepljenje. Poslalo se je v Afriko zopet več batalijonov vojakov. Italijanskim vojakom močno primankuje vode. Pošiljajo jim jo celo iz Italije.

Afrika in Anglija. — Skoro večje zanimanje je na političnem polju zadnji čas za angleško-afriške homatije, nego za italijansko vojsko v afriški Abesiniji. Sudanci so se ojačili in stoje z vso silo napram angleško-egiptovskim četam. Njih vojno število prezesa daleč ono Angležev. Anglija šteje svojih vojakov do 9000 v Afriki, dočim je Sudancev blizu 100.000 mož in to raznovrstnih vojakov s kakimi 70 topovi. Vrh tega so Afrikanci bolj organizovani nego Angleži in kraja bolj vajeni. Da bi torej Angleži s svojo ekspedicijo v Afriki kak uspeh imeli, je dvomljivo. Pri teh razmerah naj bodo še hvaležni, če svoj vpliv v Egiptu obdrže in jih Sudanci v tem vplivu v Afriki ne prikrajšajo. Ni čudno, da so bile jako burne debate v angleškem parlamentu zaradi afriške ekspedicije. Eni so za njo, drugi odločno zoper. Glede denarja za ekspedicijo so jo Angleži prav srečno nalleteli. Vlada je